

Škofjeloški pasijon, s konkretnimi napotki za igralce, obenem tudi najstarejša evropska režijska knjiga, kot »ena najstarejših kontinuirano uprizarjanih gledaliških procesijskih pasijonskih iger v Evropi ... čaka na vpis v reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva pri UNESCO« (str. 196). Prepričan sem, da bo knjiga v angleškem in nemškem prevodu slavo Škofjeloškega pasijona dostojno uvrstila v širši kontekst svetovne kulturne dediščine.

Ljubljana, 28. marca 2014

France M. Dolinar
zgodovinar

Pred nami je knjiga, ki je obenem posvetilo in osvetlilo (luč) uprizoritve Pasijona, tega nenehno se dopolnjujočega spominjanja na turbulentne čase skozi Božjo zgodbo, prirejenega za škofjeloški okraj, kar v nadaljevanju poimenujem kot *Genius loci občestva Škofjeloškega pasijona*.

Bolj kot slikovna »zamrznitev« zgodovinske uprizoritve v letu 2009, je s pomočjo sijajne fotografije, ki nas vpelje v dogodek, s sliko panoramsko zaobjete krajine, silhuete Škofje Loke, prikazana harmonična predstavitev srednjeveškega mesta, nad katero »čepi« varuh v podobi fevdalnega gradu. Mestno sliko dopolnjuje vodna površina sotočja obeh rek (Sori), katerih vrtince blaži kip svetnika Janeza Nepomuka na mostu. Ko nas predrami drzni, a simbiozni preplet procesije, ki ga telesno in nazorno spremljajo kriki in zatajena bolečina Jezusovega trpljenja v Božji zgodbi s trpljenjem ljudstva, njegovimi (pra)strahovi, bojem z smrtno boleznijo (kugo), pomanjkanjem, revščino a upanjem, vemo da bomo združeni vsak zase peli hvalnico Bogu.

Knjiga, tako kot pasijon, impresivno sledi toku misli o troedinosti človekove eksistence na tem in na onem svetu, o Odrešeniku, ki je zaradi človeka prišel k njemu in o svetem Duhu, ki ureja občestvena razmerja.

Obsežno in temeljito razmišljanje z naslovom Med svetlobo večnosti in barvami tradicij lucidno in temeljito razgrne menjavo tragičnega, tragikomičnega in komedijskega v uprizarjanjih, v katerih se individuum, družina, stan in krajevno občestvo spopadajo s spominom in z zaupanjem v tradicijo.

Le ta, tradicija kot trajni premislek, spomin in pater Romuald kot genius loci, so okvir za transkripcijo Jezusovega trpljenja v slike njegovega časa in škofjeloškega okolja. Le pater Romuald je bil poznavalec ljudi, njihovih sposobnosti in je ob zaupanju do občestva znal združiti posameznika v skupnost in ritual dogodka in tako zgodovinsko zgodbo uravnotežiti in oplemenititi z značilnimi motivi in dodatki k biblijski Besedi.

Od tu naprej je bila potrebna le rast in tradicija, ki je nihala od polnega navdušenja za pripravo pasijona ob postnem času, do skromnejših uprizoritev. Odnos

do pasijona nam izkazuje tudi število nastopajočih, izbira glasbene spremljave in navdihi ustvarjalcev, med katerimi je bil tudi Jurij Dalmatin, ki je za pasijon napisal pesnitev in glasbeno partituro. V najnovejšem času je pasijon inspiracija za komponiste kot sta profesorja glasbe Misson in Potočnik.

Tako permanentni *genius loci* navdihuje slikarje, fotografe, filmske in televizijske posredovalce slike, katerim je knjigo posvetil fotograf in oblikovalec Zvone Pelko v simfonijo besedil in dramaturško povezanih prizorov, polnih vzdušja.

Ko se tem naporom pridružuje še lingvistična analiza govornih vzorcev skozi čas, muzikološka analiza ter duh časa, ki se zrcali v opravah in postavitvi akterjev, dinamično spominjanje na temo večne skrivnosti Božje zgodbe, postane vse edina prava utrditev v dojemanju svetosti življenja in njegove biti, in vzor za vse od najmlajših generacij do najstarejših, ki polnijo v teh postnih časih življenje Škofje Loke in njene neponovljive lepote.

Ljubljana, 6. aprila 2014

*Marko Mitja Feguš
arhitekt, publicist*

Monografija Škofjeloški pasijon 2009 je izjemno dragocen vzorec predstavitve najbolj osnovnih in hkrati najpomembnejših značilnih vrednot enega od ohranjenih zgodovinskih mest, ki s svojimi posebnostmi sooblikujejo vrhunce, ne samo domače ampak predvsem svetovne kulturne dediščine. Vrhunske fotografije so hkratni prikaz posebne pasijonske zgodbe, predvsem pa so odsliskavanje neverjetno globokega in s posebno mestno zgodovino povezanega sodelovanja prebivalcev. Ti so v Škofjeloškem pasijonu združili svoja osebna verska prepričanja in jim dodali željo, da Škofja Loka ohrani poleg svoje značilne historične materialne podobe tudi svojo posebno duhovno kulturno dediščino in to ne samo kot muzejsko ohranjeno temveč kot živo, v novem času neposredno vezano na tradicijo preteklih stoletij z zanjo najbolj značilnimi kulturnimi vrednotami. Fotomonografija Škofjeloški pasijon 2009 zato pomeni enega od osnovnih temeljev za predstavitev mesta, rituala z nastopajočimi meščani, ki jo je potrebno ponuditi tudi v prostor Evrope in sveta, kot vzorec, ki ga danes razumemo kot »dediščina za prihodnost«.

Ljubljana, 3. aprila 2014

*prof. dr. Peter Fister
profesor, arhitekt*

Pravkar je izšla knjiga *Škofjeloški pasijon 2009*. Rečemo lahko, da je le-ta veliko več kot knjiga. Je poklon naši ljudski kulturi in univerzalnemu razmišljanju na visoki znanstveni ravni. Z izjemnimi slikami in poglavljenimi besedili nas vabi k